

Egenavgifter och högkostnadsskydd gällande sjukresor

Bakgrund

Region Jämtland Härjedalen hade 2018 en kostnad för sjukresor på ca 53 mkr. Av detta så består ca 48,6 mkr av rena transportkostnader. På varje transport tas en egenavgift ut, främst i syfte att väga upp omkostnaderna för regionen. Egenavgiften ger en årlig intäkt på ca 5,4 mkr. För de patienter som frekvent använder sig av sjukresor så finns ett högkostnadsskydd som lägger ett tak för hur höga kostnader en patient kan ha per år, för sjukresor. För varje resa adderas egenavgiften tills ett högkostnadsskydd uppnås. Därefter har patienten inga fler egenavgifter under samma tolv månadersperiod, räknat från datum för första resan. På så sätt har en patient inte högre kostnader för sjukresor än högkostnadsskyddets belopp.

I mer än tio år har regionens kostnader för sjukresor ökat kraftigt och då särskilt kostnaderna för sjukresor med taxi, specialfordon och bårbil. Kostnadsökningen för sjukresor har berott på flera faktorer, delvis en demografisk förändring inom glesbygden och en försämrad tillämpning av regelverket men främst på den naturliga indexering som sker inom avtalen med transportörerna. Under samma period har patienternas egenavgifter samt högkostnadsskydd för sjukresor i det närmaste lämnats oförändrade.

Målsättning från HSN och HS

Hälso- och sjukvårdsledningen har fått i uppdrag av hälso- och sjukvårdsnämnden att bland annat se över och förbättra sina intäkter under 2020. Att genomföra en förändring av egenavgifter och högkostnadsskydd skulle öka intäkterna för område diagnostik, teknik och service.

Omvärldsbevakning i andra liknande län

Fram till december 2019 ser läget ut på följande sätt i de angränsande länen, gällande egenavgifter och högkostnadsskydd:

Region	Högkostnadsskydd	Privat bil		Taxi	Buss & tåg
		Milersättning	Egenavgift	Egenavgift	Egenavgift
Dalarna	2 400 kr	18,5 kr	55 km	150 kr	kostnadsfritt
Gävleborg	1 800 kr	18,5 kr	80 kr	100 kr	kostnadsfritt
Jämtland/Härjedalen	1 600 kr	12,0 kr	100 kr	100 kr	100 kr
Norrbottnen	1 600 kr	12,0 kr	84 km	100 kr	kostnadsfritt
Värmland	2 200 kr	15,0 kr	90 kr	150 kr	25 kr
Västerbotten	1 600 kr	10,0 kr	100 kr	100 kr	100 kr
Västernorrland	1 650 kr	10,0 kr	100 kr	100 kr	kostnadsfritt

De fyra nordligaste regionerna har under överskådlig tid haft lägre egenavgifter och högkostnadsskydd för sjukresor än de flesta andra regionerna i landet, och då särskilt i jämförelse med övriga skogslän (Dalarna, Gävleborg och Värmland). Detta, trots att främst Region Jämtland Härjedalen och Region Norrbotten har de högsta sjukresekostnaderna per capita i landet.

Region Västernorrland och Region Västerbotten har de senaste månaderna beslutat att genomföra förändringar av egenavgifter och högkostnadsskydd för sjukresor. Norrbotten har också ett förslag utifrån samma gränsvärden, vilket föreslås antas under första kvartalet 2020. Region Västernorrland och Region Västerbotten har tagit samma beslut gällande följande:

- Högkostnadsskydd höjs till 2400 kr per 12 månaders period.
- Egenavgift för taxi och flyg höjs till 200 kr

Utöver det så har de olika regionerna valt att göra lokala varianter av andra egenavgifter och ersättningar. Detta främst rörande ersättning och egenavgift för egen bil och kollektivtrafik.

Redan nu i januari/februari 2020 visar resultat i Västerbotten på en markant minskad användning av taxi (kring 20%) jämfört med tidigare år. Handläggare inom Västerbotten signalerar att patienterna i många fall väljer andra färdssätt i och med den nya egenavgiften.

Regionfullmäktige i Västernorrland beslutade 21/11 2019 att från och med 1/1 2020:

- Höja egenavgifterna för sjukresor med taxi, specialfordon, bårbil och flyg från 100 kr till 200 kr, per enkelresa
- Höja högkostnadsskyddet för sjukresor från 1650 till 2400 kronor, per tolv månadersperiod
- Höja reseersättningen för sjukresor med privat bil från 10 till 18,50 kronor per mil, för de resor som är längre än 7,5 mil

Under de senaste tio åren har kostnaderna för sjukresor ökat i mycket högre takt än vad egenavgifterna och högkostnadsskyddet gjort. Region Västernorrland har i samarbete med övriga norrlandsregioner berett frågan om ändrade avgifter. Förslaget är särskilt anpassat för äldre, de som åker kollektivt och som bor långt bort.

Regionfullmäktige i Västerbotten beslutade 19/11 2019 att från och med 1/1 2020:

- Höja egenavgifterna för sjukresa i taxi, egen bil samt utomlänsresor till 200 kr
- Höja högkostnadsskyddet från 1600 kr till 2400 kr
- Höja reseersättningen för sjukresor med egen bil, från 12 kr till 15 kr/mil
- Införa ett karensbelopp på resa med buss (ej lokaltrafik) och tåg (2:a klass). Biljettpris som överstiger 70 kr (höjs årligen enligt KPI) ersätts fullt ut. Ingen egenavgift betalas, vilket medför att man inte kan tillgodoräkna sig högkostnadsskydd.

Regionstyrelsen i Region Norrbotten beslutade 28/1 2020 att föreslå regionfullmäktige att ändra följande avgifter:

- Egenavgift för sjukresa med taxi från 100 kronor till 200 kronor per resa
- Egenavgift för sjukresa med egen bil från 100 kronor till 125 kronor samt bidraget för sjukresa med egen bil från tolv kronor till femton kronor per mil
- Högkostnadsskyddet för sjukresor från 1600 kronor till 2400 kronor

Förslag på förändring av egenavgifter och högkostnadsskydd i Region Jämtland Härjedalen

	2007 till 2019	Förslag till 2020
Högkostnadsskydd för sjukresa (per 12-månadersperiod)	1600 kr	2400 kr
Egenavgift taxi	100 kr	200 kr
Egenavgift reguljärflyg	100 kr	200 kr
Egenavgift Ambuss	100 kr	100 kr
Egenavgift tåg	100 kr	100 kr
Egenavgift buss m allmän kollektivtrafik	100 kr	100 kr
Egenavgift egen bil	100 kr	150 kr
Egenavgift övriga fordon (båt, skoter, mc mm)	100 kr	100
Egenavgift allmän kollektivtrafik inom länet	100 kr	0 kr
Milersättning egen bil	12 kr	15 kr
Följeslagare på kollektivtrafik	Kostnadsfritt enbart vid specifikt funktionshinder	Kostnadsfritt vid specifikt funktionshinder. + Kostnadsfritt för alla patienter äldre än 85 år, på resor <u>inom regionen</u> .

I förslaget görs främst en höjning av egenavgiften för fördyrande färdssätt som taxi och flyg. Höjningen föreslås till 200 kr. Utöver det höjs egenavgiften för egen bil från 100 kr till 150 kr. Bortsett från taxi är egen bil den vanligaste formen av sjukresa, i Region Jämtland Härjedalen

Syftet med höjningen av vissa egenavgifter är att öka intäkterna, men framförallt att justera så de kostnadsdrivande färdssätten ger en högre intäkt. Det finns också en pedagogisk anledning till att taxianvändandet kostar mer för patienten. Det kan stimulera till ökat användande av allmän kollektivtrafik för patienter som bor nära vårdinrättningen och inte nödvändigtvis måste använda sig av taxi.

De patienter som måste använda sig av dyra färdssätt ofta kommer genom den ökade egenavgiften komma upp i högkostnadsskyddet på färre resor än tidigare. En höjning av egenavgifter måste balanseras med en höjning av högkostnadsskydd till 2400 kr för att få en logisk dynamik mellan avgifter och kostnadstaket. I slutändan blir det ändå färre taxiresor för att uppnå högkostnadsskyddet, än tidigare.

Föreliggande förslag gynnar framför allt de som är äldre, de som bor längst bort samt de som använder sig av kollektivtrafik. Genom att balansera den högre egenavgiften för egen bil med en ökad milersättning till 15 kr/mil så skulle det gynna de som reser långt. Att erbjuda möjligheten att kostnadsfritt medta en följeslagare till patienter äldre än 85 år på allmän kollektivtrafik inom länet kan ge möjlighet till äldre att känna sig trygga med denna typ av resande. Samtidigt kvarstår ett kostnadsfritt resande för patienter under 18 år samt dess följeslagare (1st). På så sätt skall förändringen gynna ett tryggt resande för äldre och minderåriga och (utifrån ett glesbygdsperspektiv) gynna de som har längst att åka.

Slutligen föreslås ett kostnadsfritt resande med allmän kollektivtrafik inom länet (buss eller tåg). Resandet kan ske utan egenavgift men ersättning skall fortfarande erhållas efter ansökan till bidragshandläggare. Detta med syfte att främja och styra resande till allmän kollektivtrafik, utifrån ett ekonomiskt perspektiv och ett miljöperspektiv. Ett minibelopp för handläggning borde kunna sättas till 100 kr, för att undvika bidragshandläggning med allt för små summor. Resekostnaderna kan då slås ihop efter ett flertal resor och uppnå handläggningsgränsen.

Konsekvenser av förslaget

Som tidigare nämnts kan avgiftshöjningarna få flera effekter. En effekt är ökade intäkter som därmed kompenserar något för ökade utgifter. En annan förmodad effekt är att resandet styrs till den allmänna kollektivtrafiken, främst i de områden där kollektivtrafiken är väl utvecklad. Denna styrning ligger i linje med den generella avsikten att minska användandet av taxi för sjukresenärer vilka skulle kunna klara av ett annat färd sätt. Resultatet av detta kan vara det vi ser i Västerbotten under januari/februari 2020 och innebär i sig den största kostnadsminskningen i de förmodade resultat vi ser.

Resande med egen bil är ett färd sätt vi inte kan bortse från inom Region Jämtland Härjedalen, pga den geografi och demografi vi har. Dock står resandet med egen bil för en stor del av trafik kostnaderna och går dessutom tvärt emot tanken om ett klimatsmart resande. Genom att öka egenavgiften för bilresande blir resande med kollektivtrafik mer ekonomiskt fördelaktigt för patienten.

Tabell över förändringar kring intäkter och kostnader vid en höjning av egenavgift och högkostnadsskydd (beräknat på 2018 års siffror).

Kostnader för sjukresetransporter (samtliga färd sätt)	48,6 mkr
Intäkter idag egenavgifter	5,4 mkr
Beräknade intäkter vid förändring av egenavgifter	8,4 mkr
Ökning av intäkter med nya egenavgifter	3 mkr

Sammanfattning

- Ca 3 mkr i ökade intäkter/år
- En tydlig signal om att målsättningen är att styra trafiken till allmän kollektivtrafik i och med höjda egenavgifter på sjukresor med fördyrande färd sätt (taxi och flyg) i synnerhet samt att egenavgift tas bort¹ för resande med allmän kollektivtrafik inom länet.
- Ökad milersättning till 15 kr/mil i kombination med höjd egenavgift på bil ger mer tillbaka till de som har längst att åka men mindre tillbaka till de som har kortare sträcka att åka.
- Det höjda högkostnadsskyddet måste ställas i relation till de höjda egenavgifterna. Annars tappar höjningen av egenavgifter effekt.
- Följeslagare kostnadsfritt på allmän kollektivtrafik inom länet för patienter över 85 år.

¹ Bidragsansökan måste lämnas in. Handläggning sker vid total kostnad på över 100 kr / patient.

Förslag till beslut

1. Regionfullmäktige förslås besluta och genomföra förändringar av avgifter och högkostnadsskydd för sjukresa enligt följande tabell.

	Fram till 2019		Förslag till 2020
Högkostnadsskydd för sjukresa (per 12-månadersperiod)	1600 kr	Ändras till	2400 kr
Egenavgift taxi	100 kr	Ändras till	200 kr
Egenavgift reguljärflyg	100 kr	Ändras till	200 kr
Egenavgift Ambuss	100 kr	Kvarstår	100 kr
Egenavgift tåg	100 kr	Kvarstår	100 kr
Egenavgift buss	100 kr	Kvarstår	100 kr
Egenavgift egen bil	100 kr	Ändras till	150 kr
Egenavgift övriga fordon	100 kr	Kvarstår	100
Egenavgift allmän kollektivtrafik inom länet	100 kr	Ändras till	0 kr
Milersättning egen bil	12 kr	Ändras till	15 kr
Följeslagare på kollektivtrafik	Kostnadsfritt enbart vid specifikt funktionshinder	Ändras till	Kostnadsfritt vid specifikt funktionshinder. + Kostnadsfritt för alla patienter äldre än 85 år, på resor inom regionen.

2. Förändringarna föreslås tas i bruk 1 maj 2021.